

Rafał Ożarowski*

Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni

ORCID: 0000-0003-2493-4708

Iran wobec wojny w Ukrainie w kontekście relacji irańsko-rosyjskich

Wprowadzenie

Inwazja rosyjska na Ukrainę, która rozpoczęła się 24 lutego 2022 roku, doprowadziła do daleko idących przewartościowań w polityce międzynarodowej, szczególnie w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Okazało się, że brak zagrożenia wojną, którym cieszą się w Europie od zakończenia „zimnej wojny” (z wyjątkiem konfliktów na terenie byłej Jugosławii) nie jest dany raz na zawsze. Pomimo że teoretycznie wiadomo, iż bezpieczeństwo jest stanem dynamicznym, to w praktyce nie spodziewano się w Europie pełnowymiarowej wojny z bombardowaniem miast i masową ucieczką ludności cywilnej.

Zaistniała sytuacja wymusiła na rządach państw całego świata zajęcie określonego stanowiska wobec konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. W rezultacie państwa Unii Europejskiej i państwa zrzeszone w Sojuszu Północnoatlantyckim (z małymi wyjątkami, takimi jak Węgry czy Turcja) opowiedziały się przeciwko agresji rosyjskiej, a UE oraz Stany Zjednoczone nałożyły na Rosję liczne pakiety sankcji (które wciąż obowiązują). Państwa pozaeuropejskie również musiały zająć stanowisko wobec tego konfliktu. Iran od samego początku wojny wyrażał swoje poparcie dla Rosji, co wynikało z jego długotrwałej polityki wymierzonej w interesy świata Zachodu, na czele ze Stanami Zjednoczonymi.

Artykuł został oparty na teorii realizmu neoklasycznego, najbardziej pomocnej przy opisie konfliktów wojennych. Problemem badawczym są zmieniające się relacje irańsko-rosyjskie w obliczu inwazji Rosji na Ukrainę. Główną hipotezą badawczą postawioną w artykule jest stwierdzenie, że Iran po inwazji rosyjskiej na Ukrainę stał się

---

* rafalozarowski77@gmail.com

w relacjach z Rosją partnerem, a przestał być „petentem”, jak to miało miejsce w latach wcześniejszych. Do hipotezy postawiono kilka pytań badawczych:

- Jakie były powody, dla których Iran przyjął zdecydowaną postawę prorosyjską?
- Jakie mogą być następstwa polityczno-gospodarcze dla Iranu w wyniku poparcia Rosji?
- Czy w związku ze wspieraniem Rosji przez Iran w konflikcie z Ukrainą istnieją realne możliwości poprawy stosunków irańsko-amerykańskich?
- Jak kształtują się obecnie stosunki rosyjsko-irańskie?

Artykuł został przygotowany głównie na bazie materiałów w języku angielskim i polskim.

Wybuch wojny w Ukrainie i przewartościowania międzynarodowe

Rosyjska inwazja na Ukrainę stanowiła pokłosie wydarzeń, które miały miejsce w 2014 roku, kiedy to odsunięto od władzy prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza. W całym kraju wybuchły wtedy protesty przeciwko Janukowyczowi i związanym z nim elitom. Społeczeństwo wyrażało swoje poparcie dla proeuropejskiej drogi Ukrainy. Były to skutki „pomarańczowej rewolucji”, która ogarnęła Ukrainę i wyniosła do władzy Wiktora Juszczenkę, który został nowym prezydentem. Rosja poczuła się zagrożona utratą swoich wpływów i w odwecie wywołała konflikt na terytorium wschodniej Ukrainy, zamieszkiwanej głównie przez rosyjskojęzycznych obywateli.

Z inicjatywy rosyjskiej powstały samozwańcze republiki separatystyczne Doniecka Republika Ludowa i Ługańska Republika Ludowa, które weszły w konflikt zbrojny z siłami zbrojnymi Ukrainy. Ponadto na przełomie lutego i marca Rosja przeprowadziła działania militarne na Półwyspie Krymskim, które zakończyły się aneksją tego półwyspu i włączeniem go do Rosji. Wywołało to duże oburzenie społeczności międzynarodowej, głównie z uwagi na jednostronną zmianę granic, czyli pierwszy przypadek po II wojnie światowej, w którym naruszono istniejące granice. Dodatkowo w jawny sposób złamano Memorandum Budapeszteńskie z 1994 roku, w ramach którego Rosja, USA i Wielka Brytania zobowiązały się do poszanowania suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy. To właśnie złamanie tego porozumienia uświadomiło społeczności międzynarodowej, szczególnie w Europie, że nic nie jest zagwarantowane na stałe [Rotaru 2020: 97–105; Sasse 2020: 348–352; Zeldis 2023: 40–43].

Wydarzenia z roku 2014 nie wywołały jednak takiego poruszenia, jak rozpoczęta na dużą skalę w 2022 roku inwazja rosyjska na Ukrainę. Wówczas to pozbyto się resztek złudzeń, że pomimo wydarzeń z 2014 roku Rosja nie odważy się na przekroczenie granic, np. na bombardowania Kijowa. Na całym świecie rządy państw zostały zmuszone do zajęcia określonego stanowiska wobec rozpoczętej wojny.

Stany Zjednoczone już od 2014 roku wprowadzały sankcje i ograniczenia na Rosję i jej państwowych przedstawicieli. Po inwazji z 2022 roku nałożono nowe sankcje na najważniejsze rosyjskie przedsiębiorstwa z sektora energetycznego (Gazprom, Transnieft). Zwiększono też wojskową obecność USA w Europie Środkowo-Wschodniej, tak aby wzmocnić wschodnią flankę NATO [Kacprzyk, Piotrowski 2022]. Najważniejsza dla Ukrainy okazała się jednak pomoc militarna, która od wybuchu

wojny miała charakter bezprecedensowy. W wyniku szeroko zakrojonego wsparcia militarnego Ukraina była w stanie odeprzeć agresję Rosji i kontynuować działania zbrojne. Wymaga to jednak stałych dostaw sprzętu wojskowego.

Przekazywany Ukrainie sprzęt wojskowy był bardzo różnorodny: od amunicji i karabinów, przez czołgi, aż po myśliwce i systemy artylerii raketowej (np. w 2022 dostarczono ponad 500 czołgów i 300 bojowych wozów piechoty). Wśród państw przekazujących tego rodzaju sprzęt trzeba wymienić szczególnie Polskę, Czechy i państwa bałtyckie. Także Wielka Brytania i USA od samego początku przekazywały Ukrainie dużą ilość uzbrojenia, były to jednak jednostki rodem z czasów Układu Warszawskiego. Dopiero w 2023 roku przekazano ponad 200 czołgów i bojowych wozów piechoty wyprodukowanych na Zachodzie. Dodatkowo w niedługim czasie na pole walki zostaną dostarczone bardziej zaawansowane technologicznie czołgi Abrams. Z kolei niemieckie czołgi, Leopardy, są już obecne w wyposażeniu wojsk ukraińskich – Polska dostarczyła ich Ukrainie 14 [Tarociński, Wilk 2023].

Osobną kategorię pomocy wojskowej stanowią bezzałogowe jednostki powietrzne (drony), w tym przede wszystkim tureckie Bayraktary, które okazały się bardzo skuteczne na polu walki, szczególnie nocą [Witt 2022: 22–26]. Trudno wskazać aktualną liczbę Bayraktarów na wyposażeniu armii ukraińskiej, bowiem wiele z nich zostało zestrzelonych przez siły rosyjskie. Rosja wskazuje na ponad 100 zestrzelonych Bayraktarów po ukraińskiej stronie [Tiwari 2023].

Z kolei Chiny przyjęły odmienną postawę wobec tego konfliktu. Państwo Środka z reguły potępia wojny jako metody rozwiązywania sporów, ale w tym przypadku nie zrobiło tego oficjalnie wobec inwazji rosyjskiej. Podobnie było już w 2014 roku, kiedy wybuchła wojna w Donbasie i Rosja zaanektowała Krym. Chińczycy zajęli wówczas rozważne, ale niejednoznaczne stanowisko [Lilei 2015: 166–170]. W odniesieniu do trwającej od 2022 roku wojny Chiny prezentują silną narrację antyamerykańską, przez co winnego wojny rosyjsko-ukraińskiej upatrują właśnie w Stanach Zjednoczonych i ich działaniach na rzecz polityki rozszerzania NATO. W ten sposób chińska propaganda wyraźnie wskazuje, że Rosja broni swojej pozycji i znaczenia, które były zagrożone. Chińska agencja rządowa Xinhua niejednokrotnie podnosiła hasła Władimira Putina o „demilitaryzacji” i „denazyfikacji” Ukrainy. Chiny podkreślają w ten sposób chińsko-rosyjskie partnerstwo i znaczenie rosyjsko-chińskich relacji [Repnikova 2022: 4–6].

Chińska postawa wobec wojny rosyjsko-ukraińskiej wiąże się z kompleksowym, globalnym ujęciem geostrategii i świadomością tego, że osią konfliktów na świecie są relacje chińsko-amerykańskie, a środkiem ciężkości – region Pacyfiku i Dalekiego Wschodu. Rosja odgrywa zatem niezwykle ważną rolę w globalnym sporze chińsko-amerykańskim jako podmiot wspomagający Chiny w antyamerykańskich działaniach w Europie i poza nią. Globalne spojrzenie na inwazję rosyjską na Ukrainę pozwala zobaczyć i zrozumieć zupełnie inny kontekst tego konfliktu, który wpisuje się w światową rywalizację mocarstw.

Chiny, mając na uwadze swoje znaczenie, proponowały rozwiązania zakończenia tego konfliktu. Jednym z nich był tzw. 12-punktowy plan zakończenia wojny, przedstawiony w lutym 2023 roku. Plan ten, który krytykował sankcje nałożone na Rosję

przez UE i Stany Zjednoczone, wykluczał zastosowanie broni jądrowej. Było to akurat znaczące w kontekście „psychologicznej denuklearyzacji” tej wojny, zwłaszcza w obliczu wcześniejszego nadużywania argumentu użycia broni atomowej przez władze rosyjskie. Propozycja chińska była górnolotna i wydawała się głęboko przemyślana. Zakładała wznowienie rozmów pokojowych, rozwiązanie kryzysu humanitarnego, ochronę ludności cywilnej i jeńców wojennych. W rzeczywistości jednak nie mogła znaleźć akceptacji, chociaż Wołodymyr Zełenski oświadczył, że przeanalizuje chińską propozycję. Ian Bremmer w komentarzu dla magazynu „Time” określił chińską propozycję mianem „napiętego planu” z uwagi na liczne punkty, zaznaczył jednak, że miała ona służyć jedynie chińskim celom politycznym. Prezydent Chin Xi Jinping po skonsolidowaniu władzy chciał pokazać światu, że Chiny są zdolne do podjęcia realnej próby mediacji, a nawet rozwiązania aktualnie jednego z najbardziej newralgicznych konfliktów na świecie [Bremmer 2023: 27]

Zgromadzenie Ogólne ONZ w przeważającej większości krytykuje Rosję za inwazję na Ukrainę. Rok po rozpoczęciu wojny, 16 lutego 2023 roku, na sesji specjalnej przyjęto kolejną rezolucję potępiającą Rosję [United Nations 2023] i wzywającą ją do bezwarunkowego wycofania się z terytorium Ukrainy. Wśród głosujących 141 państw członkowskich ONZ było za przyjęciem rezolucji, 7 państw było przeciw (Rosja, Białoruś, Syria, Demokratyczna Republika Konga, Erytrea, Nikaragua, Mali), a 32 państwa wstrzymały się od głosu (w tym Iran i Chiny).

Iran wobec wojny w Ukrainie

Postawa Iranu od samego początku inwazji rosyjskiej na Ukrainę była jasno określona. Iran, państwo stosujące płomienną retorykę antyzachodnią i silnie skonfliktowane ze Stanami Zjednoczonymi od czasu powstania republiki islamskiej w 1979 roku, oficjalnie stanął po stronie rosyjskiej. W owym czasie był jednym z nielicznym państw, obok Białorusi i uzależnionej od Rosji politycznie i militarnie Syrii, które przyjęły takie stanowisko [Ziabari 2023]. Niedługo po rozpoczęciu inwazji rosyjskiej na Ukrainę prezydent Iranu Ebrahim Ra’isi jako jeden z pierwszych oficjalnie zatelefonował do prezydenta Rosji, zapewniając go o poparciu swojego kraju. Ra’isi wskazał, że ekspansja NATO stanowiła poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa wielu państw w różnych regionach. Co więcej, zaznaczył, że działania wojenne rozpoczęte przez Rosję przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa w regionie Europy Środkowo-Wschodniej [*Iranian president tells Putin...* 2022].

Można postawić w tym miejscu pytanie, czy Iran mógł podjąć inną decyzję niż bezwarunkowe poparcie Rosji i czy bardziej zachowawcze stanowisko mogłoby przynieść Iranowi więcej korzyści. Teoretycznie Iran mógł zachować daleko idącą ostrożność. W praktyce jednak po wycofaniu się Stanów Zjednoczonych z „porozumienia nuklearnego” (Joint Comprehensive Plan of Action – JCPOA) i ponownym nałożeniu dotkliwych sankcji na Iran państwo to zacieśniło więzi z Rosją i z Chinami.

Pomijając powyższe rozważania i fakt, że relacje irańsko-rosyjskie, które w obliczu długotrwałych sankcji nałożonych przez USA i państwa Unii Europejskiej na Rosję mają specyficzny i determinowany polityczno-gospodarczymi okolicznościami

charakter, należy wspomnieć, że wcześniejsze stosunki Iranu z Ukrainą były bardzo poprawne. Nie przeszkadzały temu nawet wydarzenia z 2014 roku, rozpoczęta wówczas wojna Ukrainy z wspieranymi przez Rosję republikami separatystycznymi czy kontrowersyjna aneksja Krymu. Tym bardziej, że Iran do dziś nie uznał aneksji Krymu przez Rosję [Grajewski 2022], chociaż było to raczej spowodowane własnym interesem i historycznie osadzonymi problemami z separatyzmem i mniejszościami na terytorium Iranu, szczególnie z Kurdami. Tak czy inaczej, Iran od 2014 roku opowiadał się za integralnością terytorialną Ukrainy.

Wzajemne stosunki gospodarcze między Ukrainą a Iranem rozwijały się dynamicznie od początku lat 90. XX wieku. Iran importował z Ukrainy dużo zbóż (pszenicę, jęczmień), zaś Ukraina importowała z Iranu przede wszystkim materiały chemiczne, w tym polistyren, który jeszcze do 2021 roku był głównym towarem eksportowym Iranu do Ukrainy. Dotyczyło to również sfery wojskowej: jeszcze w XXI wieku Ukraina nieoficjalnie dostarczała broń do Iranu, np. w 2001 roku przekazała mu 12 rakiet manewrujących typu X-55, które miały zasięg do 3 tys. km i mogły być wyposażone w głowice jądrowe [*Timeline: Iran-Ukraine relations* 2023]. Nawet w maju 2016 roku wydawało się, że relacje irańsko-ukraińskie nabiorą sporej dynamiki. Minister spraw zagranicznych Ukrainy Pawło Klimkin odbył wówczas wizytę w Iranie i spotkał się z prezydentem Hasanem Rouhanim. Celem tej wizyty było pogłębienie wzajemnych relacji w wielu sferach – gospodarczej, rolniczej i energetycznej. W odpowiedzi kilka miesięcy później irańska delegacja odwiedziła Ukrainę, aby skonsultować liczne wspólne projekty dotyczące współpracy energetycznej i handlowej [*Timeline: Iran-Ukraine relations* 2023]. Trudno było wtedy przypuszczać, że wzajemne relacje tych państw ulegną diametralnej zmianie.

Stosunki irańsko-ukraińskie pogorszyły się znacząco po styczniu 2020 roku, kiedy to doszło do zestrzelenia nad Teheranem ukraińskiego samolotu pasażerskiego lecącego do Kijowa. W katastrofie zginęło 176 pasażerów, w tym 11 obywateli Ukrainy i 82 obywateli Iranu. Początkowo władze irańskie odmawiały wzięcia odpowiedzialności za to wydarzenie i wskazywały, że przyczyną wypadku samolotu były problemy techniczne. Ostatecznie jednak Iran przyznał się do tego, że samolot został przypadkowo trafiony przez zbłąkaną rakietę, którą wystrzelił Korpus Strażników Rewolucji (KSR, *pasdaran*), celując w amerykańskie bazy znajdujące się na terytorium Iraku [Bogaisky 2020]. Kilka dni wcześniej na terenie Iraku w amerykańskim ataku rakietowym zginął irański generał Qasem Solejmani, dlatego Irańczycy przez następne kilka dni przeprowadzali wiele ataków rakietowych.

Przyznanie się Iranu do omyłkowego zestrzelenia samolotu nie zakończyło tej sprawy. Śledztwo przeprowadzone w Iranie nie usatysfakcjonowało Ukrainy (oraz innych państw, których obywatele zginęli w tym wypadku, m.in. Szwecji, Kanady, Wielkiej Brytanii). W marcu 2021 roku rząd irański przedstawił raport z przeprowadzonego dochodzenia, co spotkało się z głęboką krytyką ze strony ukraińskiego ministra spraw zagranicznych Dmytro Kułeby. Podkreślił on, że dochodzenie zostało przeprowadzone przez Iran z pogwałceniem licznych standardów międzynarodowych, przy wybiórczym traktowaniu dowodów i manipulacji faktami [*Ukraina pozywa Iran...* 2023]. Pomimo tego, że podejrzani wojskowi zostali postawieni przed irańskim sądem

i otrzymali wyroki skazujące, to powołana do życia Międzynarodowa Grupa Koordynacyjna ds. Pomocy Ofiarom Lotu PS752 reprezentująca Ukrainę, Szwecję, Kanadę i Wielką Brytanię nie osiągnęła porozumienia z władzami Iranu w sprawie zorganizowania arbitrażu na mocy konwencji o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego. Skutkiem tego było wystosowanie w lipcu 2023 roku pozwu do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w celu pociągnięcia Iranu do odpowiedzialności [Motamedi 2023].

Wybuch wojny w lutym 2022 roku znacząco pogorszył i tak już napięte relacje irańsko-ukraińskie. Głównym czynnikiem wpływającym na to pogorszenie nie było jednak to, że Iran opowiedział się po stronie rosyjskiej, lecz szeroko zakrojone wsparcie militarne udzielane Rosji. Sprawa dotyczyła przede wszystkim dronów, których dostaw do Rosji Iran przez długi czas się wypierał. W rzeczywistości dostarczał rosyjskiej armii 3 rodzaje dronów (Szahid-131, Szahid-136 oraz Mohadżer-6), które miały duży udział w niszczeniu ukraińskiej infrastruktury krytycznej, w tym linii kolejowych, wodociągów i sieci energetycznych [Cafiero 2023].

Prezydent Zełenski wielokrotnie odnosił się do zmasowanej pomocy militarnej udzielanej Rosji przez Iran. Wskazywał m.in. na to, że irańskie wsparcie oddała możliwe zakończenie wojny, a w oświadczeniu z 6 listopada 2022 roku podkreślił, że każde państwo, które będzie udzielać pomocy Rosji w przedłużaniu tego konfliktu, będzie musiało wziąć za to odpowiedzialność i ponieść konsekwencje [Iddon 2022]. Bez wątplenia zatem irańskie wsparcie militarne udzielane Rosji na długi czas zniszczyło relacje ukraińsko-irańskie. Trudno nawet przewidywać ich poprawę w najbliższej perspektywie, ponieważ Zełenski oświadczył, że Iran został uznany za współwinnego zniszczeń i utraty życia ludności cywilnej, i zapowiedział, że po wojnie rząd ukraiński będzie się domagał od niego odszkodowania.

Stosunki irańsko-rosyjskie podczas wojny na Ukrainie

Po rozpoczęciu inwazji rosyjskiej na Ukrainę relacje Iranu i Rosji uległy wyraźnej konsolidacji. Należy wskazać, że historycznie stosunki rosyjsko-irańskie (czy raczej radziecko-irańskie) były pełne napięć i niejasności. Nawet obecnie można sformułować tezę, że pomiędzy Rosją a Iranem wciąż istnieje bariera braku pełnego zaufania, a dobre relacje stanowią wypadkową sytuacji międzynarodowej i okoliczności, w jakich najpierw znalazł się Iran, a potem również Rosja. Wzajemne interesy i potrzeby okazały się ważniejsze od politycznych różnic i aspiracji. Od czasu, kiedy Iran rozwinął swój program nuklearny, Rosja wcieliła się w rolę państwa, które było otwarte na handlowe relacje z nim, nie respektując międzynarodowych sankcji. Jednocześnie Rosja mogła traktować kontakty z Iranem jako „kartę przetargową” w stosunkach z USA i innymi państwami świata Zachodu. Dawało jej to możliwość kreowania polityki międzynarodowej na Bliskim Wschodzie i w przestrzeni transatlantyckiej.

Atak rosyjski na Ukrainę w lutym 2022 roku na pewno odmienił te relacje. Po pierwsze, to Rosja stała się najbardziej obłożonym sankcjami państwem na świecie [Pandey 2022] i zepchnęła Iran na dalsze miejsce. Po drugie, od momentu wybuchu wojny Rosja zaczęła grać pierwszoplanową rolę w dyskursie polityczno-militarnym NATO

i Stanów Zjednoczonych, a zainteresowanie Iranem siłą rzeczy zeszło na dalszy plan. Poza tym Iran przestał występować w roli petenta w stosunku do Rosji, a stał się jej realnym partnerem, co było zresztą widać po skali dostaw sprzętu militarnego do Rosji.

Według ukraińskich informacji do końca 2022 roku Iran sprzedał Rosji ponad 1700 dronów różnego typu, chociaż irańskie drony na wyposażeniu sił zbrojnych Rosji zaczęły się pojawiać dopiero w sierpniu 2022 roku. Szczególnie groźne okazały się drony typu Szahid-136, które pomimo niskiej ładowności (do 40 kg) były w stanie spowodować spore zniszczenia [Lister 2023]. Na chwilę obecną nie wiadomo jeszcze, czy Iran przekazał Rosji pociski balistyczne Fateh-110, które w swojej podstawowej wersji mają zasięg do 300 km, a w zaawansowanej – do 700 km [Piotrowski 2022]. O tym, że Rosja chciała zdobyć te pociski, informowały media i liczni eksperci już w październiku 2022 roku. W zamian Iran uzyskał od Rosji obietnicę modernizacji samolotów MIG-29. Rosja zapowiedziała również, że Iran otrzyma od niej system przeciwlotniczy S-400 [Piotrowski 2022].

Bez wątplenia po wybuchu wojny w Ukrainie relacje irańsko-rosyjskie zaczęły się szybko rozwijać. Od tamtego czasu dochodziło do systematycznych spotkań wspólnych delegacji na wysokich szczeblach. Rosyjski eksport do Iranu wzrósł o 27%, rosyjski import z Iranu wzrósł o 10%. Obydwa państwa uzgodniły odejście od dolara amerykańskiego we wszelkich wspólnych rozliczeniach. Rosja zobowiązała się do przeprowadzenia sporych inwestycji w irański przemysł gazowy i naftowy wartości ok. 40 mld USD. Iran w ostatnim czasie czerpał z relacji z Rosją wiele korzyści. Otrzymał od niej szeroką ofertę współpracy w dziedzinie obronności, w tym w zakresie elektroniki powietrznej. Zakupił od Rosji myśliwce Su-35, a w planach są też umowy na zakup śmigłowców szturmowych, radarów czy samolotów szkoleniowych YAK-130 [*Rosja buduje wspólnie z Iranem...* 2023].

Współpraca Iranu z Rosją zdecydowanie weszła na wyższy poziom. Dodatkowo regularnie pojawiają się informacje dotyczące nowych inicjatyw, jak np. fabryka dronów budowana na terytorium Rosji z pomocą Iranu. Informację tę potwierdził niedawno rzecznik amerykańskiej Rady Bezpieczeństwa Narodowego John Kirby, wskazując, że finalizacja tego przedsięwzięcia może nastąpić na początku 2024 roku [*Rosja buduje wspólnie z Iranem...* 2023].

Intensyfikacja kontaktów wymusiła na obu stronach podjęcie działań na rzecz poprawy kanałów transportowych. Z tego powodu zapowiedziano rozwój Międzynarodowego Północno-Południowego Korytarza Transportowego łączącego Morze Bałtyckie z Zatoką Perską. Zakończenie projektu, finansowanego głównie przez Rosję, przewiduje się na rok 2027 [Avdaliani 2023].

Skala sankcji nałożonych na Rosję jest jednak tak duża, że jej kooperacja z Iranem może zbilansować jedynie niewielki procent strat, jakie Rosja ponosi z tego tytułu. Należy pamiętać, że pomimo dynamicznie rozwijających się stosunków gospodarczych z Iranem stanowią one wciąż mniej niż 1% całego rosyjskiego handlu [Smagin 2022]. Niemniej jednak w polityce zagranicznej Iranu nastąpił nowy rozdział w stosunkach nie tylko z Rosją, ale także z Chinami. Na początku lipca 2023 roku Iran otrzymał długo wyczekiwane członkostwo w Szanghajskiej Organizacji Współpracy, co oznacza scentementowanie relacji i uznanie Iranu w oczach Chin, ale także Indii [Khaliq, Latif 2023].

Podsumowanie

Inwazja rosyjska na Ukrainę doprowadziła do przewartościowań w polityce międzynarodowej. Pomimo tego, że przez większość państw Rosja została uznana za agresora, to niektóre z nich od samego początku wyrażały oficjalne poparcie dla działań rosyjskich. Jednym z takich podmiotów jest Iran, który z uwagi na istniejące od wielu dekad okoliczności międzynarodowe, bezpośrednio związane z nałożonymi na niego przez USA i świat Zachodu sankcjami, uznał, że jest to dla niego wyjątkowa szansa na zmianę własnego statusu na arenie międzynarodowej. Służyć temu miała przede wszystkim intensyfikacja stosunków irańsko-rosyjskich, w tym szeroka kooperacja militarna obydwu państw. Rosja otrzymała od Iranu ponad 1700 dronów różnego typu, które brały udział w licznych atakach na infrastrukturę ukraińskich miast. Decyzje podjęte przez Iran sprawiły, że relacje rosyjsko-irańskie zmieniły swoje oblicze i Iran stał się w nich bardziej partnerem niż petentem. Uzyskane w ostatnim czasie członkostwo w Szanghajskiej Organizacji Współpracy, w której główne role odgrywają Chiny, Rosja i Indie, potwierdza tezę o wykorzystaniu przez Iran szansy na zmianę swojej sytuacji w przestrzeni międzynarodowej.

Jednocześnie relacje irańsko-ukraińskie uległy totalnej degradacji. W przeszłości (jeszcze do 2020 roku) były one pozytywne i rozwijały się na płaszczyźnie zarówno gospodarczej, jak i politycznej. Znamiennym faktem było nieuznanie przez Iran rosyjskich działań z 2014 roku, kiedy to została naruszona integralność terytorialna Ukrainy, a na wschodzie tego państwa powstały wspierane przez Rosję republiki separatystyczne i doszło do aneksji Krymu. Na obecnym etapie można jednak uznać, iż odbudowa stosunków irańsko-ukraińskich jest niemożliwa, a ich dalsza przyszłość jest trudna do przewidzenia.

Bibliografia

- Avdaliani Emil. 2023. *Russia-Iran ties are transactional – and warming fast*. The Moscow Times. <https://www.themoscowtimes.com/2023/06/09/russia-iran-ties-are-transactional-and-warming-fast-a81414> (dostęp: 12 lipca 2023).
- Bogaisky Jeremy. 2020. *Iran says it shot down ukrainian airliner, pledges to prosecute soldiers responsible*. „Forbes” 1 listopada 2020.
- Bremmer Ian. 2023. *China’s fraught plan to end the war in Ukraine*. „Time Magazine” 201(9/10): 27.
- Cafiero Giorgio. 2023. *Iran’s indispensable role for Russia in the Ukraine war*. Gulf International Forum. <https://gulrif.org/irans-indispensable-role-for-russia-in-the-ukraine-war/> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Grajewski Nicole. 2022. *As the world shuns Russia over its invasion of Ukraine, Iran strengthens its ties with Moscow*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/as-the-world-shuns-russia-over-its-invasion-of-ukraine-iran-strengthens-its-ties-with-moscow%E2%80%9C/> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Iddon Paul. 2022. *Iran and Ukraine had decades of good relations. What happened?* The New Arab. <https://www.newarab.com/analysis/iran-and-ukraine-had-decades-good-ties-what-happened> (dostęp: 11 lipca 2023).

- Iranian president tells Putin that NATO's expansion is „serious threat” to region's security and stability.* 2022. Reuters. <https://www.reuters.com/world/iranian-president-tells-putin-that-natos-expansion-is-serious-threat-regions-2022-02-24/> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Kacprzyk Artur, Piotrowski Mateusz. 2022. *Odpowiedź USA na napaść Rosji na Ukrainę. „Komentarz PISM”* (21). <https://www.pism.pl/publikacje/odpowiedz-usa-na-napasc-rosji-na-ukraine> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Khaliq Riyaz, Latif Aamir. 2023. *Iran becomes full member of Shanghai Cooperation Organization.* Asia-Pacific. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/iran-becomes-full-member-of-shanghai-cooperation-organization/2936909#> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Lilei Song. 2015. *The Ukraine crisis: a multidimensional analysis in China.* „Eastern Journal of European Studies” 6(2): 159–175.
- Lister Tim. 2023. *The Iranian drones deployed by Russia in Ukraine are powered by stolen Western technology, research reveals.* CNN. <https://edition.cnn.com/2023/04/28/world/iran-drones-russia-ukraine-technology-intl-cmd/index.html> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Motamedi Maziar. 2023. *ICJ confirms international case over Iran downing of Flight PS752.* Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2023/7/5/icj-confirms-international-case-over-iran-downing-of-flight-ps752> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Pandey Ashutosh. 2022. *Russia is the world's most sanctioned country.* Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/russia-extends-lead-over-iran-north-korea-in-sanctions-hall-of-shame/a-61132756> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Piotrowski Marcin A. 2022. *Dostawy uzbrojenia z Iranu do Rosji – konsekwencje militarne i polityczne.* „Biuletyn PISM” (171). <https://www.pism.pl/publikacje/dostawy-uzbrojenia-z-iranu-do-rosji-konsekwencje-militarne-i-polityczne> (dostęp: 11 lipca 2023).
- Repnikova Maria. 2022. *China's propaganda on the war in Ukraine.* „China Leadership Monitor” (72).
- Rosja buduje wspólnie z Iranem fabrykę dronów. Produkcja może ruszyć na początku roku.* 2023. Rzeczpospolita. <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art38589521-rosja-buduje-wspolnie-z-iranem-fabryke-dronow-produkcja-moze-ruszyt-na-poczatku-roku> (dostęp: 13 lipca 2023).
- Rotaru Vasile. 2020. *Silencing the contestant. Legitimizing Crimea's annexation by mimicking the West.* „European Security” 29(1): 96–118.
- Sakshi Tiwari. 2023. *Russia 'shot down' over 100 Bayraktar TB2 drones in the Ukraine war & kicked them out of action – Moscow.* EurAsian Times. <https://www.eurasian-times.com/russia-shot-down-over-100-bayraktar-tb2-drones-in-the-ukraine/> (dostęp: 10 lipca 2023).
- Sasse Gwendolyn. 2020. *War and displacement: the case of Ukraine.* „Europe-Asia Studies” 72(3): 347–353.
- Smagin Nikita. 2022. *Comrades-in-sanctions: Can Iran help Russia weather the economic storm?* The Moscow Times. <https://www.themoscowtimes.com/2022/11/05/comrades-in-sanctions-can-iran-help-russia-weather-the-economic-storm-a79295> (dostęp: 12 lipca 2023).
- Tarociński Jacek, Wilk Andrzej. 2023. *Dostawy broni – konieczność dla Ukrainy, wyzwanie dla Zachodu.* „Komentarze OSW” (513). <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-05-11/dostawy-broni-koniecznosc-dla-ukrainy-wyzwanie-dla-zachodu> (dostęp: 12 lipca 2023).

- Timeline: Iran–Ukraine relations*. 2023. The Iran Primer. <https://iranprimer.usip.org/blog/2023/apr/27/timeline-iran-ukraine-relations> (dostęp: 10 lipca 2023).
- Ukraina pozywa Iran za zestrzelony samolot pasażerski do MTS*. 2023. Belsat.eu. <https://belsat.eu/pl/news/29-06-2023-ukraina-pozywa-iran-za-zestrzelony-samolot-pasazerski-do-mts> (dostęp: 10 lipca 2023).
- United Nations. 2023. A/ES-11/L.7. <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/n23/048/58/pdf/n2304858.pdf?token=S1vBaaRj89GCcPcBaC&fe=true> (dostęp: 10 lipca 2023).
- Witt Stephen. 2022. *The Turkish Drone That Changed the Nature of Warfare*. „New Yorker” 98(12): 22–26.
- Zeldis Lyubov. 2023. *Transactions affected by the Russian/Ukrainian conflict since 2014*. „Florida Bar Journal” 97(2): 40–43.
- Ziabari Kouros. 2023. *Iran’s involvement in the Ukraine war: Compromising declared principles*. Arab Center Washington DC. <https://arabcenterdc.org/resource/irans-involvement-in-the-ukraine-war-compromising-declared-principles/> (dostęp: 11 lipca 2023).

Iran towards the war in Ukraine in the context of Iran-Russian relations

Abstract

The Russian invasion of Ukraine, which began on February 24, 2022, has led to far-reaching re-evaluations in international policy. It turned out that the absence of the threat of war that had been enjoyed in Europe since the end of the Cold War. As a result, the European Union countries and the countries associated in the North Atlantic Alliance (with small exceptions such as Hungary and Turkey) spoke out against Russian aggression and, as a result, the EU and the United States imposed numerous packages of sanctions on Russia, which are still in force. The article is based on the theory of neoclassical realism, which is the most representative paradigm when pursuing one’s own interests during a war conflict. The main research hypothesis put forward in the article is the statement that Iran after the Russian invasion of Ukraine has become a partner for Russia, unlike it was in before the outbreak of war. The following research questions were formulated for the hypothesis is what were the reasons why Iran adopted a strong pro-Russian stance and what may be the political and economic consequences for Iran as a result of Russia’s support. The article was prepared mainly based on materials in English and Polish.

Keywords: geopolitical situation, international relations, Russian-Ukrainian war, security threats